

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Puruveden vesienhoidon tilannekatsaus Etelä-Savon ELY-keskus

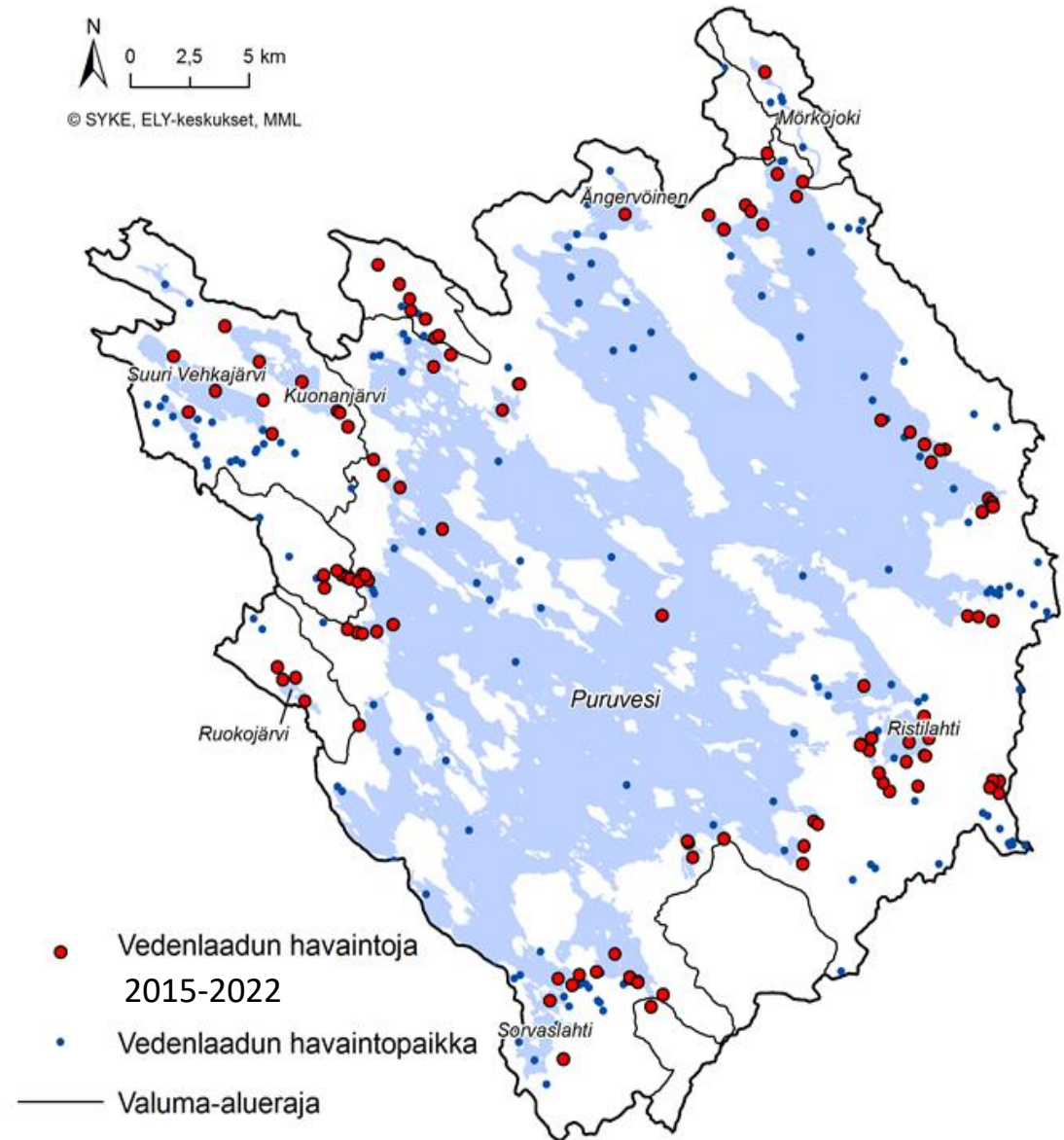
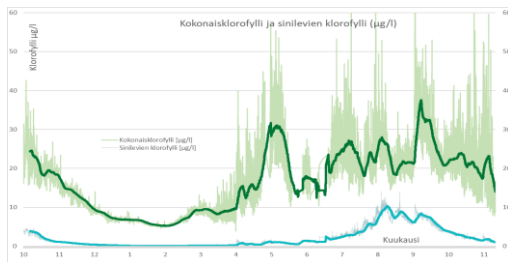
Puruvesi-seminaari 1.8.2023, Kesälahti

Pekka Sojakka

Etelä-Savon ELY-keskus, ympäristönsuojelu ja vesienkäytön palvelut

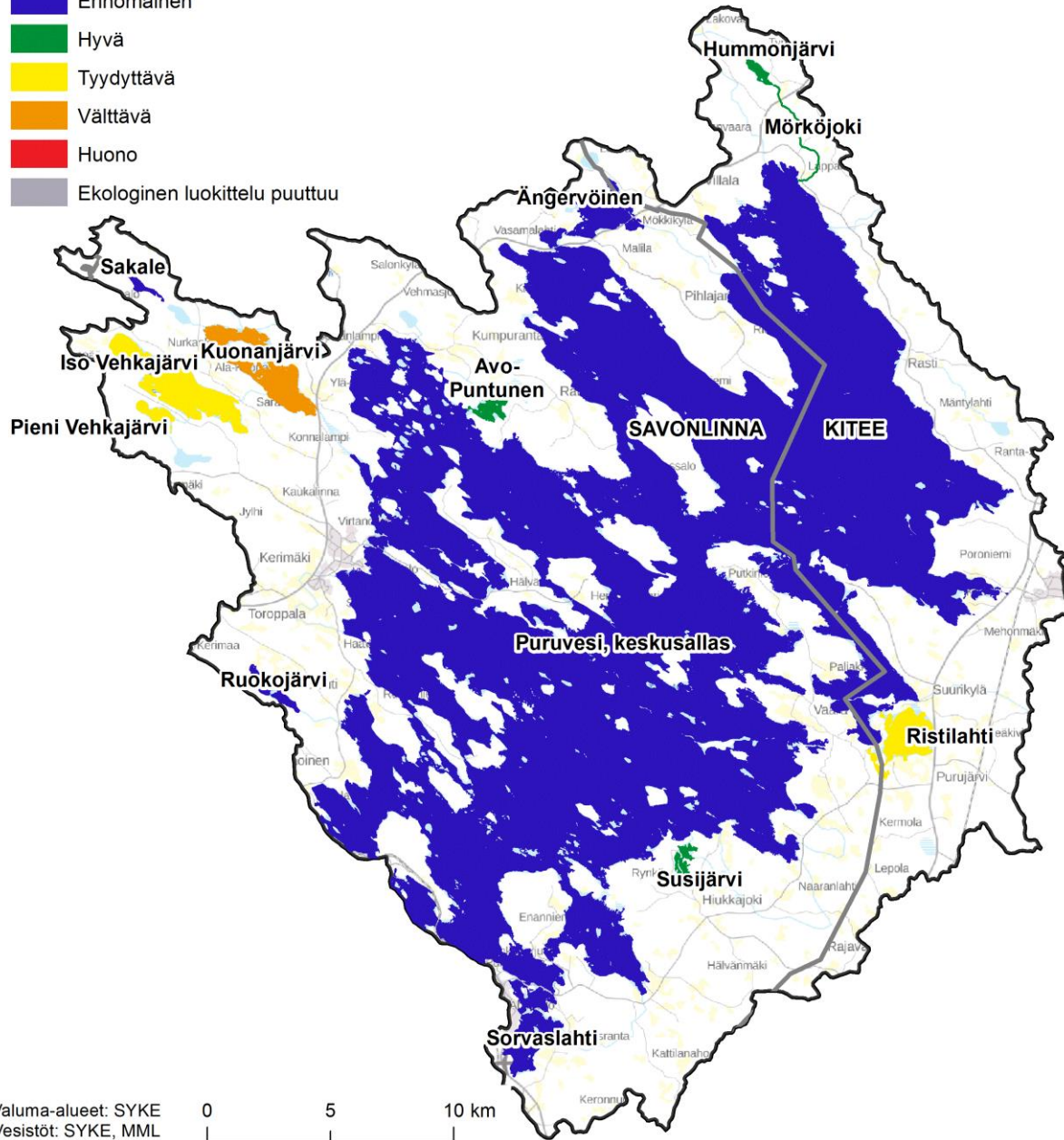
Vesien tilan seuranta Puruvedellä

- Freshabit Life-hankkeen jälkeen Vesien tilan seuranta jatkuu Puruvedellä vesienhoitoalueen seurantaohjelman mukaisesti (ESA-ELY ja POK-ELY). Ohjelmassa 16 seurantapaikkaa
- Seurannan pääpaino Puruveden keskusallas, Suuri-Vehkajärvi, Kuonanjärvi, Kuonanjoki, Sorvaslahti, Ristilahti sekä Hummonselkä
- Vesienhoidon toimenpiteiden vaikutusten seuranta mm. Hälvän alue, Jouhenjoki, Ruokojärvi, Lautalahti (kosteikko)
- Levähavainnot (Pro Puruvesi ry), Kirkkoranta
- Automaattinen vedenlaadun mittaussuoritus Kuonanjoella jatkuu (hankerahoitus)

Pintavesien ekologinen tila 2019

- Erinomainen
- Hyvä
- Tyydyttävä
- Välttävä
- Huono
- Ekologinen luokittelu puuttuu

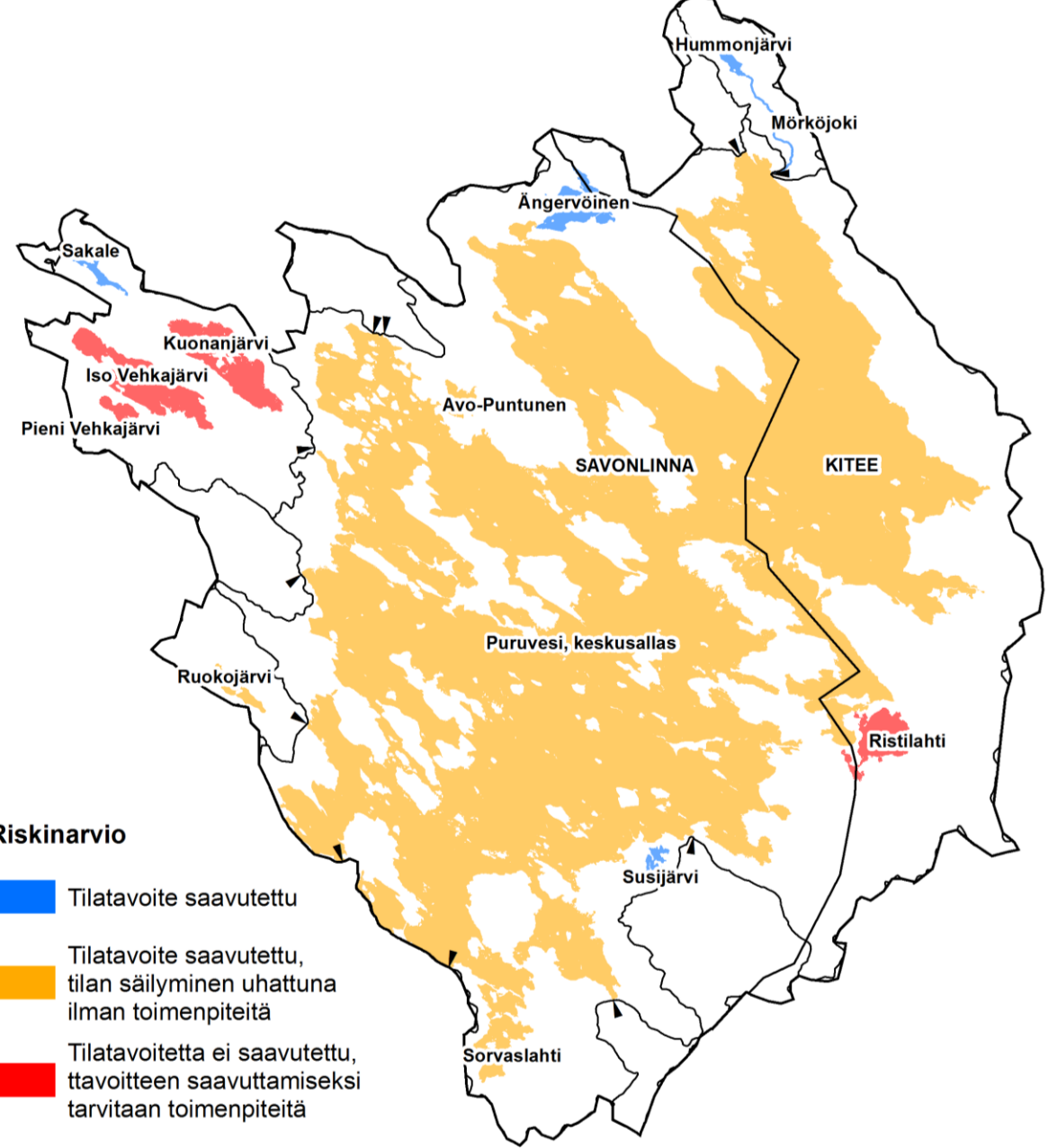
Valuma-alueet: SYKE
Vesistöt: SYKE, MML

0 5 10 km

Riskinarvio

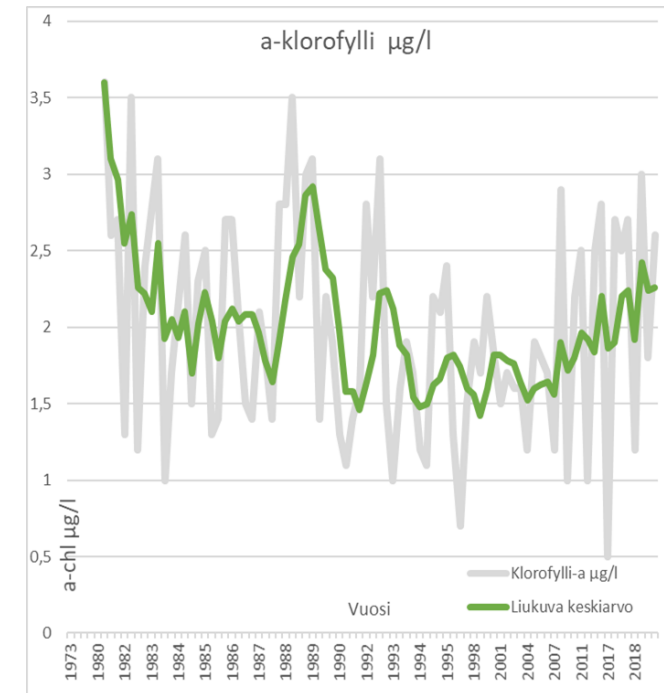
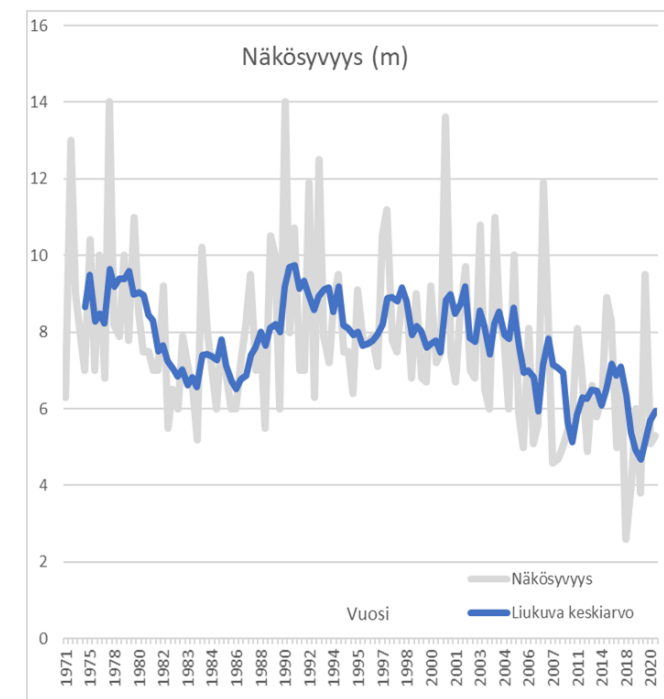
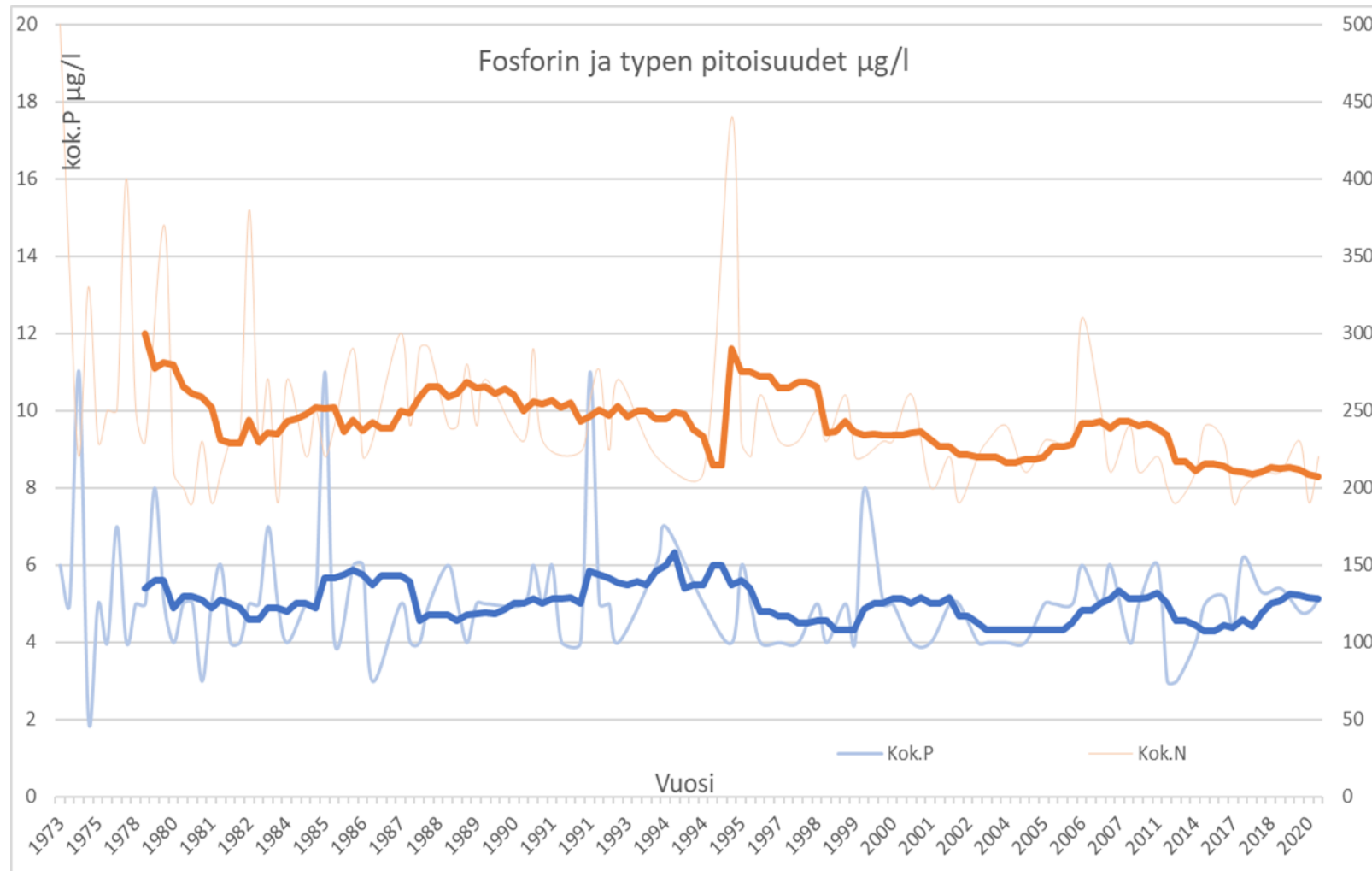
- Tilatavoite saavutettu
- Tilatavoite saavutettu, tilan säilyminen uhattuna ilman toimenpiteitä
- Tilatavoitetta ei saavutettu, tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan toimenpiteitä

0 5 10 km

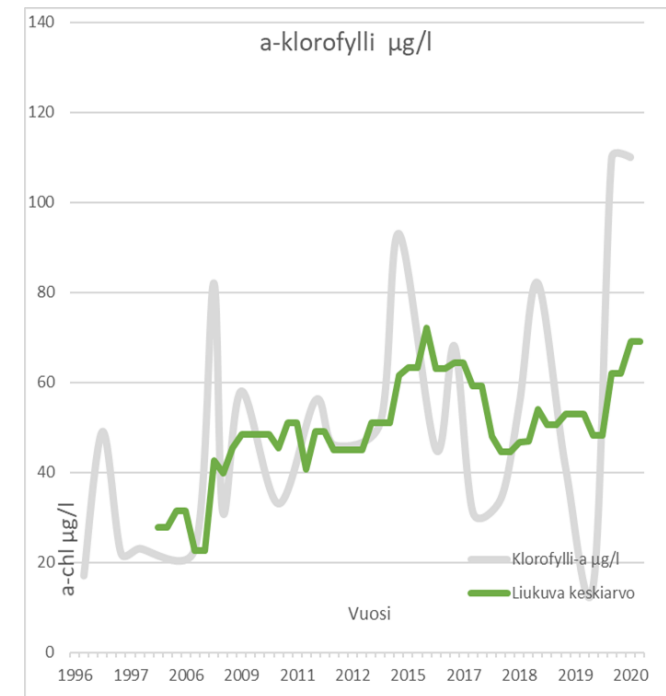
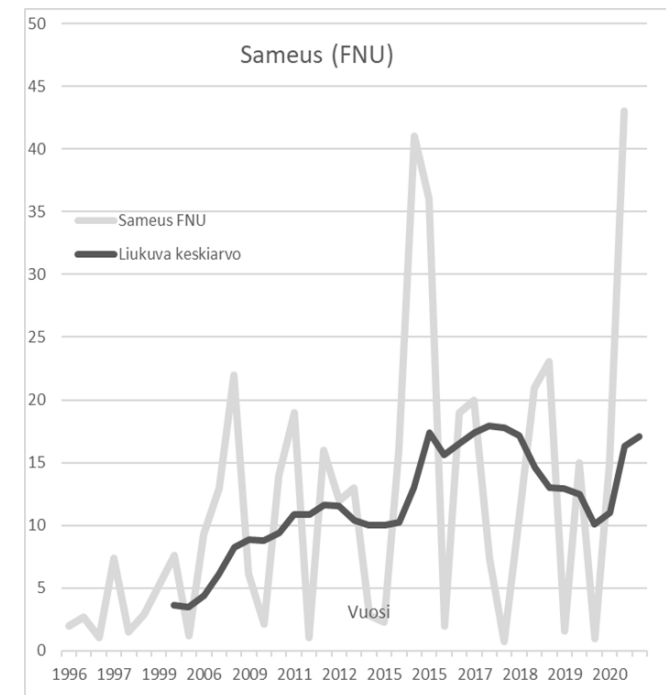
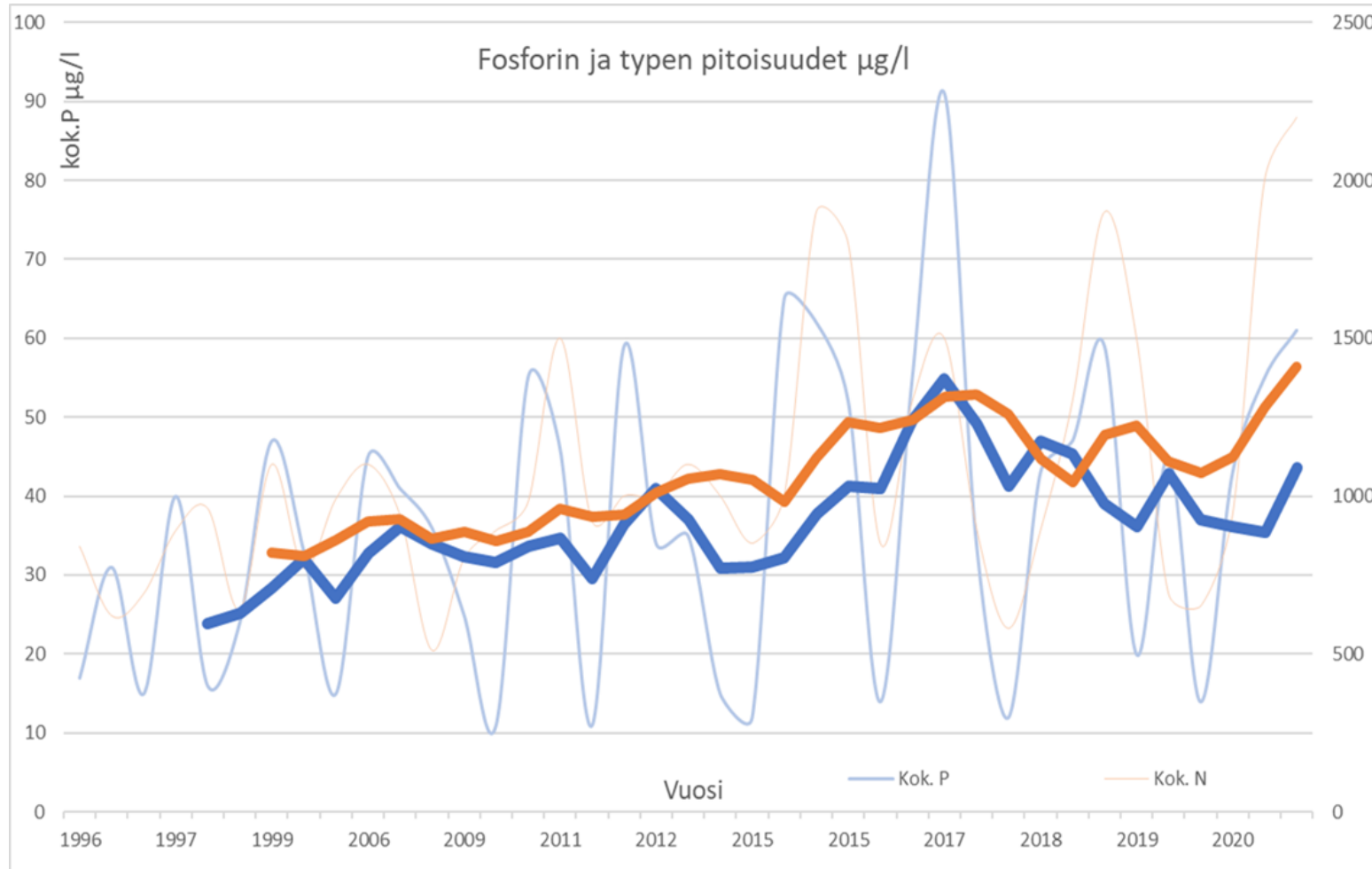

Valuma-alueet: SYKE
Vesimuodostumat: SYKE, MML
Hallinnolliset rajat: Maanmittauslaitos
Taustakartta: Maanmittauslaitos

Puruvesi (selkävesi)

Kuonanjärvi

Metsätaloudelle herkkien vesistöjen arviointi Puruvedellä

Vedenlaatupisteet

Viipymä (VEMALA)

>1000 suuri
1000-500 keskimääräinen
< 500 pieni

Matalat väriarvot

Matalat väriarvot

Kolme aineistoa:
< 15 mg Pt/l (2000→)
< 25 mg Pt/l (1990→)
< 30 mg Pt/l (1990→)

Pitkä viipymä

Herkkä vesistö

Nouseva COD

Nouseva COD-trendi

- Suuri nousu (suurimmat 20% kulmakertoimista)
- Pieni nousu 10-80%

Alhainen pohjanläheinen happi (VESLA- havainnot 1990→)

- mukana kaikki havaintopaikat joissa $O_2 < 1 \text{ mg/l}$

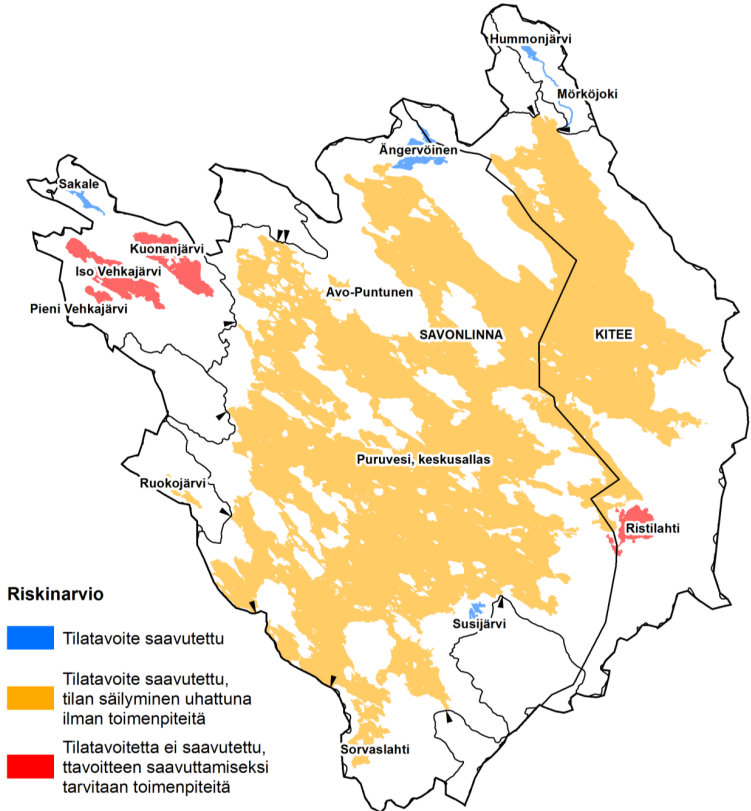
Alhainen O_2

Vesimuodostumapisteet

- Metsätalouden painearvio
- Vesimuodostuman ekologinen tila
- Riskinarvio

Muut tekijät pisteytyksessä

- Puroissa ennustettu luonnontilaisuusluokka (Purohelmihanke)
- Lohikalapitoiset virtavesistöt (Lohikalakanta-aineisto)

Riskinarvio

- Tilataivoite saavutettu
- Tilataivoite saavutettu, tilan säilyminen uhattuna ilman toimenpiteitä
- Tilataivoitetta ei saavutettu, tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan toimenpiteitä

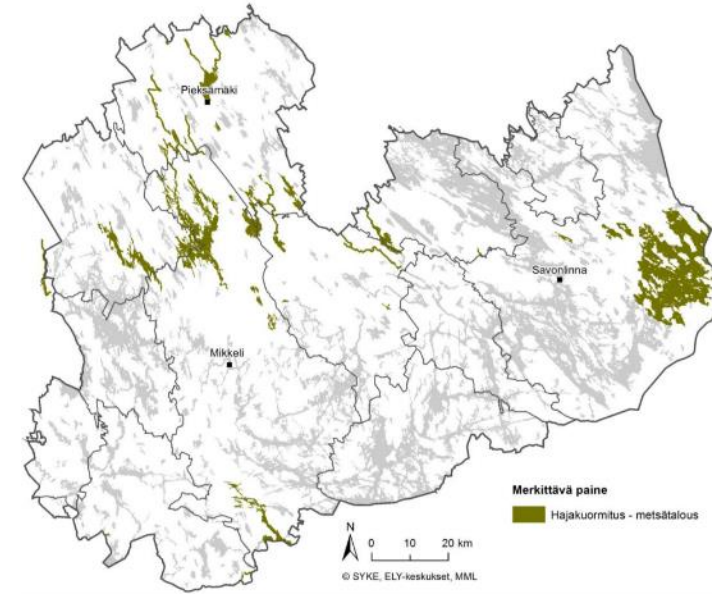
0 5 10 km

Valuma-alueet: SYKE
Vesimuodostumat: SYKE, MML
Hallinnolliset rajat: Maanmittauslaitos
Taustakartta: Maanmittauslaitos

➔ **Yhteispisteet**
(automaattilaskenta)

➔ **Pisteytyksen tarkistus**
ELYissä

- Arvio on yksi vesienhoitokauden 2022-2027 metsätalouden ohjauskeinoista
 - Aiemmin vesienhoidon suunnittelussa laadittu ns. metsätalouden painopistealuekarttoja
 - Kehittämistarpeena saada yhtenäisempi ja kattavampi tarkastelu koko Suomessa
- Tarkastellaan asiaa vesistöstä päin
 - Tunnistetaan vesistöt, jotka todennäköisesti ovat herkkiä tai erittäin herkkiä metsätalouden kuormitukselle
 - Metsätalouden aiheuttama paine huomioidaan erityisesti niissä vesimuodostumissa, joissa se on tunnistettu merkittäväksi paineeksi
- Tuloksena ns. ”herätekartta”
 - Metsätalouden vaikutuksille herkät tai erittäin herkät virtavedet ja järvet
 - Ei sido metsänomistajaa
 - Käyttökohteina voisivat olla esim. vesiensuojeluhankkeiden kohdentaminen, suositukset vesiensuojelutarpeesta lausunnoissa, neuvonnan kohdistaminen jne.
- Arviointityö käynnissä ELYissä:
 - Paikkatietoaineistossa suurempien vesistöjen lisäksi myös pienvedet. Tarkistus valmis syksyllä 2023
 - Alustavasti Puruveden alueella runsaasti metsätaloudelle herkkiä tai erittäin herkkiä vesiä (järvet, uomat ja pienvedet)

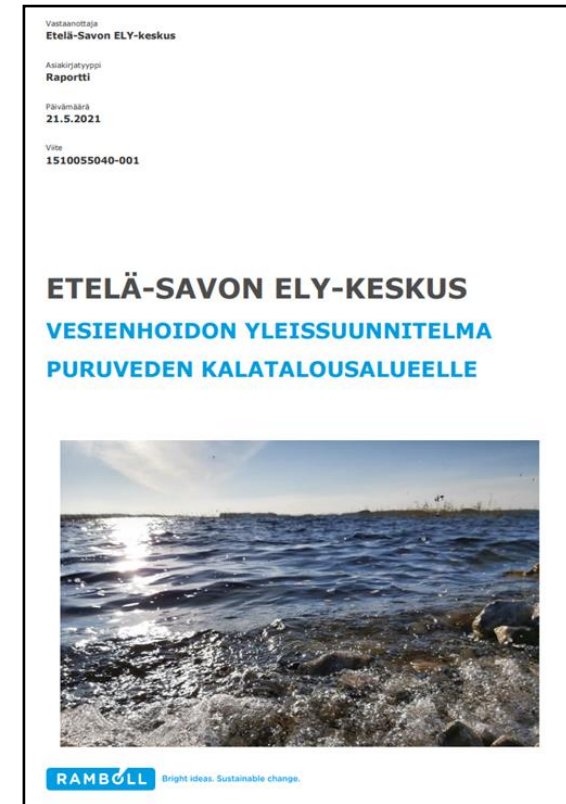
Vesiensuojelun painopistealueita 3. kauden toimenpideohjelmissa

Vesienhoidon yleissuunnitelma Puruveden kalatalousalueella

- Yleissuunnitelma valmistui 2021 yhteistyössä paikallisviranomaisten, kalatalousalueen edustajien sekä paikallisten toimijoiden yhteistyönä

<https://esvesienhoito.wordpress.com/etela-savon-kalatalousalueiden-yleissuunnitelmat/>

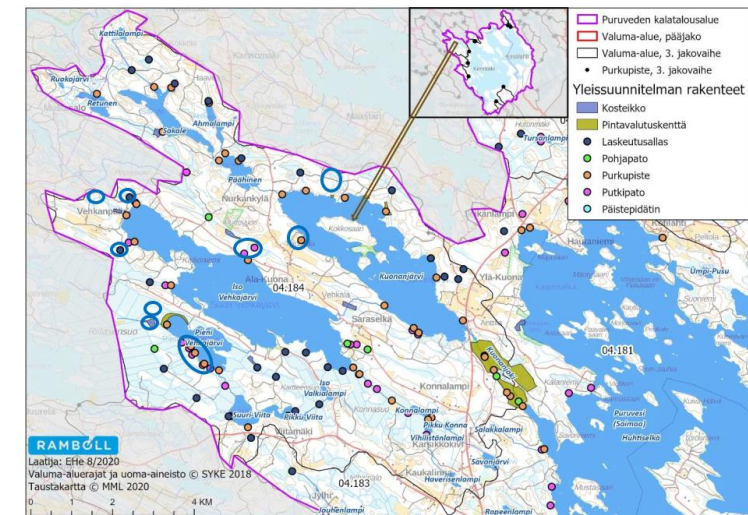
- Yleissuunnitelman avulla aktivoidaan kunnostus- ja hoitotöiden käynnistymistä sekä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista.
- Suunnitelmaan on kirjattu noin 100 toimenpidettä vesien tilan parantamiseksi ja vesien suojelemiseksi Puruveden alueella. Osa mukana maakuntien toimenpideohjelmissa (TPO 2022-2027)
- Toimenpiteet painottuvat hajakuormituksen hallintaan, valuma-alue ja vesistökuunnostuksen toimenpiteisiin, yhteistyön lisäämiseen eri tahojen välillä sekä toimenpidevaikutusten seurantaan
- Toimenpiteitä on pyritty priorisoimaan perustuen vaikuttavuuteen, kiireellisyyteen ja toteutumisen todennäköisyyteen.
- Eri toimenpiteille on tehty yleiskuvaus, asetettu päätavoitteet (1-5 kpl), nimetty vastuutahot sekä aloitteelliset tahot, arvioitu rahoituslähteet ja kustannukset sekä mahdollinen aikataulu

Vesienhoidon yleissuunnitelman päätavoitteet

- 1 Puruveden erinomainen vedenlaatu turvataan muuttuvassa ilmastossa
- 2 Puruveden lahtialueiden heikentyvä kehitys saadaan pysäytettyä ja tilaa parannettua
- 3 Puruveden suojele-, virkistyskäyttö- ja matkailuarvo kohenevat
- 4 Puruveden eri toimijat tekevät yhteistyötä vesiensuojelun ja tilan parantamiseksi
- 5 Puruveden vesienhoitotyö tukee Puruveden kalakantojen hoidon keskeisiä tavoitteita

- Yleissuunnitelman toimenpidetaulukkoa täydennetään ja päivitetään tarpeen mukaan.
- Vesienhoidon ja kalatalouden toimijoita sekä paikallisaktiiveja osallistetaan ideointiin ja kannustetaan toimenpiteiden toteutukseen eri rahoitusmahdollisuuksin vuosittain järjestettävässä tupaillassa.
- Seuraava järjestettävä tupailta 18.10.2023 (paikka avoin)
- Uusien osakaskuntien muodostaminen ja osallistaminen hanketoimintaan on yksi tämän vuoden Puruveden tupailan teemoista.

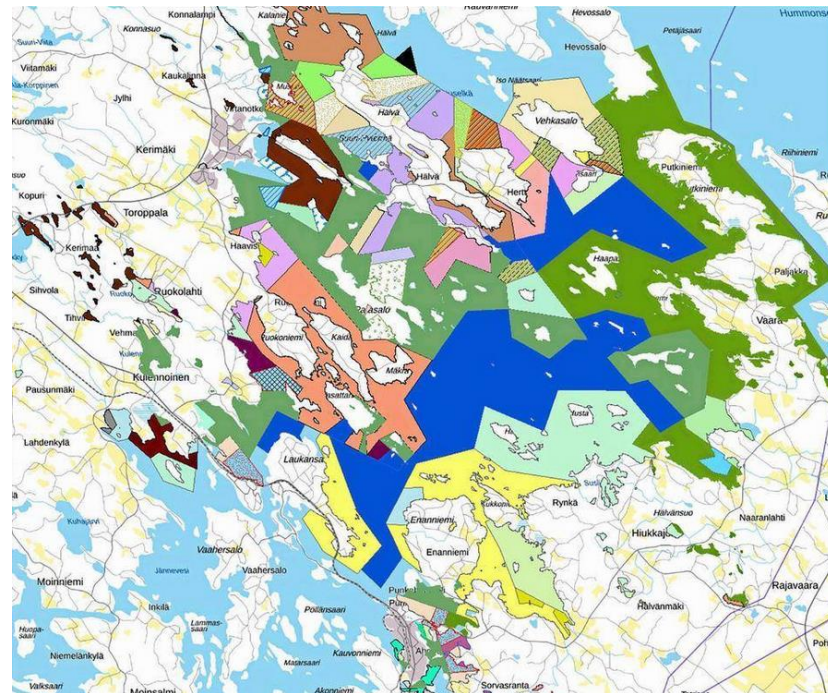
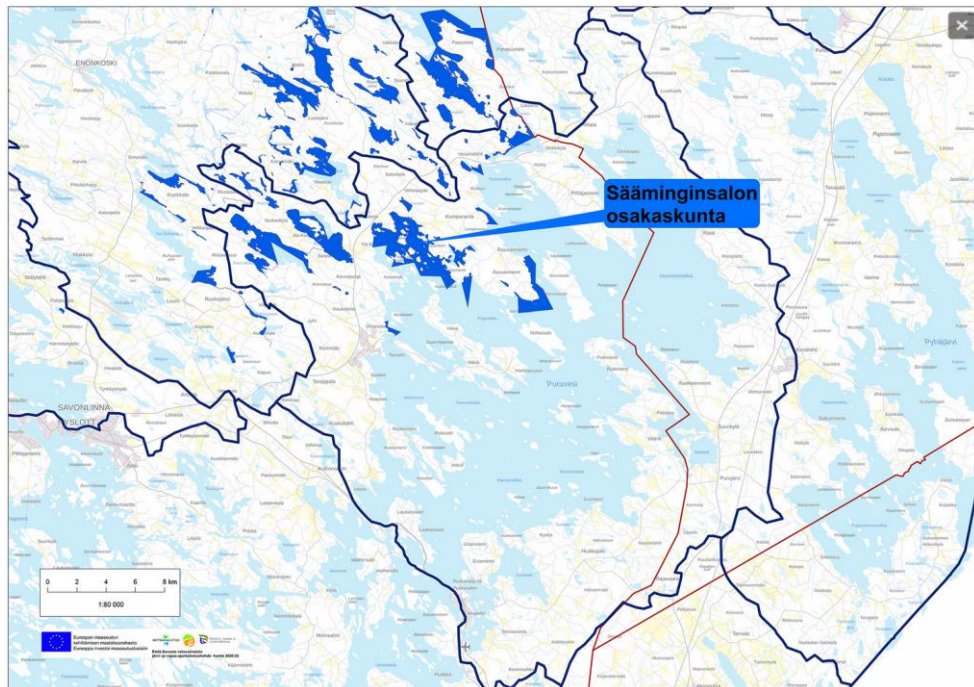
Osakaskuntien yhdistäminen Puruvedellä

- Osakaskuntien yhdistämisiä on tehty viimeisen 10 vuoden aikana Etelä-Savossa enemmän kuin muissa maakunnissa yhteensä
- Vesialueen omistajat ja kalatalousalueet ovat suhtautuneet yhdistämisiin erittäin positiivisesti -> vesialueen omistuksen pirstaleisuus vaikeuttanut kalastuksen järjestämistä ja hoitotoimia jo liian pitkään
- Kaikkiaan 10 vuoden aikana on lakkautunut lähes tuhat pientä osakaskuntaa ja syntynyt 30 isoa osakaskuntaa (n. 200 000 ha)
- Suurimmissa yhdistämishankkeissa yli 60 osakaskuntaa on laittanut alueensa yhteen

Nyt on Puruveden vuoro !

- Työ on jo aloitettu mm. Säaminginsalon osakaskunta 2022 (n. 7000 ha)
- Selvitettävällä eteläisellä ja läntisellä alueella 80 osakaskuntaa ja järjestäytymätöntä vesialuetta
- Heinäkuun alussa jo 18 yhdistämispäätöstä (yli 3000 ha vesialuetta)
- Työ jatkuu elo-syyskuussa 2023.
- Vaaran osakaskunta keskustelussa mukana (4000 ha vesialue)
- Tavoiteena 10 000 ha. Mikä osakaskunnan nimeksi ?

Hyödyt:

- Varmistetaan hallintorakenne. Pienissä osakaskunnissa on vähän aktiivisia toimijoita.
- Hallinnollisesti kaupallisen ja vapaa-ajan kalastuksen helpottuminen
- Lupamyynti helpottuu ja tiedon kulku paranee mm. www-sivut, jossa aluekartat sekä **kalastonhoitoon** ja **vesienhoitoon** liittyviä asioita esillä.
- Kulut ovat lähes samaa luokkaa kuin pienissä osakaskunnissa
 - Voidaan panostaa nykyistä paremmin vesienhoitoon ja kalastonhoitoon .
Leveämmät hartiat ja isompi rahapussi !

Vesienhoidon hankkeet Puruvedellä, ESA-ELY

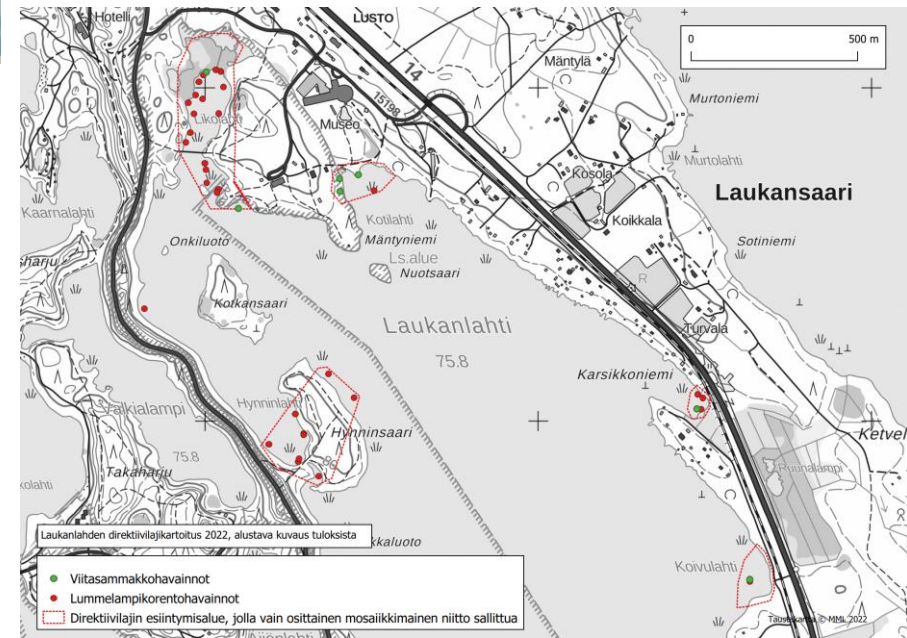
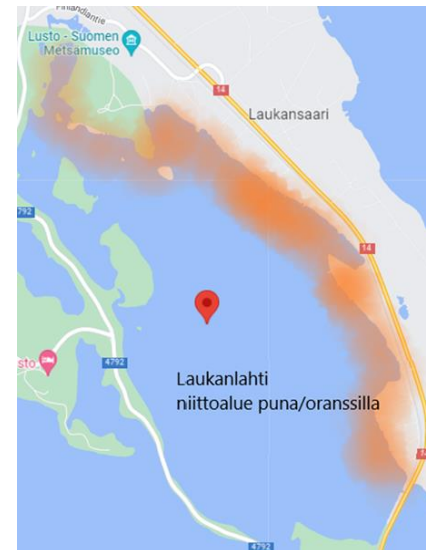
- **Aikaisemmin käynnistyneitä tai päättyneitä vesienhoitohankkeita:**

- Puruveden Sorvaslahden koekalastus. 2019
- Sorvaslahden kunnostamishanke osa 1, ei edennyt, jatkomahdollisuus. 2019
- Kuormitus kuntoon Ruokojärvellä, jatkohankkeet. 2019-2021. Koekalastus Ruokojärvellä 2021. Vesikasvillisuuden poistoa niittämällä. Kemera-valuma-alue kunnostukset.
- Arvoketjun kehittämisellä jatkuvuutta hoitokalastuksiin ja ravinteidenpoistoon – osin Puruvedellä. 2020
- Koekalastus Puruveden Enanlahdella. 2021
- Tutkimus- ja kehittämishankkeet: Freshabit Life IP 2016-2022

- **Vuonna 2022 ja 2023 käynnistyneitä vesienhoitohankkeita:**

- Vesienhoidon tehostamishanke, ympäristöministeriö. Yhteistyö ja verkostojen vahvistaminen. Puruveden alueen vesienhoidon järjestäminen – säätiö tms. 2023-2024
- Alueellinen kehittämisraha ns. Joululahjaraha 160 000 €. Suunnittelu käynnissä ja osin toteutus. ProPuruvesi ry ja Savonlinnan kaupunki, Metsäkeskus ja ESA-ELY. Hälvän alue ja Jouhenjoki, 2022-2024
- Vesien tummeneminen Etelä-Savossa -raportti. Mukana Puruveden alue. Tilastotietoa, kehityssuunnusteita ja pohdintaa. 2023 - 2024
- Ruohonjuuritason tukea vesistönkunnostushankkeiden suunnitteluun (RUOTU), Saimaan vesiensuojeluyhdistys/ELY, Puruvedellä 1 kohde, Ruokojärvi, 2022-2023
- Vaahersalon Mäntylahteen laskevan ojan aiheuttaman kuormituksen vähentäminen ja vesikasvillisuuden niitto osakaskunnan alueella 2023-2025
- Puruveden Laukanlahden luontoarvoselvitys, valmis. Jatkohankkeen suunnittelu syksy 2023

Laukanlahti, Punkaharju

Yleisiä käytäntöjä vesistökunnostushankkeissa

- Tulee tavalla tai toisella tukea vesienhoidon- ja suojelun tavoitetta.
- Avustuksen määrä enintään 50% hankkeen kokonaiskustannuksista
- Suunnitteluhankkeisiin avustus enintään 70%
- Hakijan tulee olla rekisteröitynyt yhdistys, osakaskunta, kalatalousalue, kunta tms.
- Vesistökunnostushankkeita ovat esim. niitto, hoitokalastus, valuma-alueella tehtävät vesiensuojelutoimet, viestintä ynnä muut toimet sekä niiden suunnittelu, selvitykset, luvitus ja toteutus
- Talkootyötä voi käyttää omarahoituksen osana (15€/h ja 45€/h moottorityökone+kuski)

Virtaa vesistö- kunnostukseen!

Rahoitusta tarjolla – haku alkaa syksyllä

Virtaa vesienhoitoon – vesistökuunnostuksen rahoitushaku

- Vuoden 2023 haku on auki 17.10.-30.11.2023
- Ohjelmasta avustettavilla hankkeilla halutaan parantaa vesien tilaa ja vesiympäristöä, lisätä luonnon monimuotoisuutta ja monitavoitteista kestäväää vesienhallintaa sekä vahvistaa vesistökuunnostajien ja valuma-alueiden eri maanomistajien yhteistyötä.
- <https://ym.fi/virtaavesienhoitoon>
- Avustukset vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen
- <https://www.ely-keskus.fi/rahoitus-ja-avustukset-ymparistovastuualue>